

ความเชื่อของไทพวนบ้านหาดเสี้ยว

ชนะ เข้มมุกด์

ขวัญ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๓ ให้ความหมายไว้
มีใจความสรุปได้ว่า เป็นคำนาม มี ๒ ความหมายคือ

๑. ผมหหรือคนที่ขึ้นเวียนเป็นก้นหอย

๒. สิ่งที่ไม่มีความดีตน นิยมกันว่ามืออยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมา
ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็น สิริมงคล เป็นสุขสบาย จิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือ
เสียใจ ขวัญก็จะออกจากร่างไปเสีย ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี ขวัญบิน เป็นต้น
ทำให้คนๆ นั้นได้รับผลร้ายต่างๆ เช่น ตกใจง่าย หวาดกลัว จิตใจไม่มั่นคง เป็นต้น

ขวัญมิใช่จะมีเฉพาะประจำชีวิตของคนเท่านั้น แต่ยังอนุโลมไปถึงสัตว์หรือ
สิ่งของบางอย่างเช่น ช้าง ม้า วัว ควาย บ้านเรือนฯ ก็ถือกันว่ามีขวัญอยู่ประจำ
เช่นเดียวกับคนด้วย

คนไทยโดยทั่วไปไปตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ ในสมัยก่อนถ้าไปประสบเหตุการณ์ที่เลวร้ายหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ป่วยหนักๆ จะมีความเชื่อกันว่า ขวัญจะออกจากร่าง ทำให้คนได้รับผลร้ายต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีการเรียกขวัญ เชิญขวัญให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว เพื่อให้สภาพจิตใจที่ไม่มั่นคง หวาดกลัว ตกใจ ให้กลับมาสู่สภาพเป็นปกติ ผู้รู้พิธีทำขวัญ เชิญขวัญ เรียกขวัญ เรียกว่า หมอขวัญ

นอกจากนี้ ในภูมิภาคต่าง ๆ ยังมีการทำขวัญ เรียกขวัญ ทำขวัญเรือน ทำขวัญข้าว ทำขวัญควาย สู่ขวัญเด็กเล็กที่เกิดใหม่ สู่ขวัญคนแก่ เป็นต้น ซึ่งแต่ละภูมิภาคจะมีการทำขวัญหรือสู่ขวัญในกรณีอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปบ้าง และมักจะสู่ขวัญเป็นภาษาต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ

เฉพาะชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย ก็มีพิธีการสู่ขวัญ หรือการทำขวัญต่าง ๆ เป็นภาษาไทยพวนในหลายกรณี ที่เหมือนกับภูมิภาคอื่น ๆ บ้าง แตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งในบทความเรื่อง ความส่ววัญของไไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว ที่ผู้เขียนนำเสนอในตอนนี้ได้คัดเลือกความหรือคำสู่ขวัญของชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวที่เป็นภาษาไทยพวน ใช้ในการสู่ขวัญหรือทำขวัญในกรณีต่าง ๆ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไทยพวน ซึ่งอพยพมาจากเมืองพวน เชียงขวาง (แขวงเชียงขวาง ประเทศลาวในปัจจุบัน) เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งมีหลักฐานอ้างอิง เป็นจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ ปรากฏชื่อ ลาวพวน (ไทยพวน) เป็นครั้งแรก ในเขตเมืองสวรรคโลก เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๗๙ ไทยพวนกลุ่มนี้คือไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวในปัจจุบัน

ความสับสนวุ่นวาย

๑. ลักเค กาเม จะลู่เป คิลิสชะละตะเต จันตะลิกเข วิมานะ ที่เปลัดเถ จะคาเมตะลู่วะนะคะหะเน เคหะวัตถุมหิเขตเต ภูมมาจายันตุ เทวาชะละละละวิ สะเม ยักกะคันทัพพะนาคา ติดถันดา สันติ เกยัง มุนีวะ ละวะจะนัง สาธะโวเม สุนันตุฯ

๒. นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ

๓. สี สี วันนี้ถือว่าเป็นวันดี เป็นวันดีฤกษ์ อมฤตตะโชค อุตตะมะโยคคาลาภา ฝูงข้าทั้งหลาย จึงพร้อมกันมา ทั้งลุงตาและเฒ่าแก่ พ่อแม่ พ่อผุ่หมู่ลุงอาว์ เพื่อจักพากันมาทำขวัญเจ้านาค ผู้จักพากไปอยู่เป็นสงฆ์ ทรงศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด จักเสด็จเข้าสู่ เมืองแก้วคือสวรรค์เมืองคน กุศลบมีอยู่นานบได้ พะแก่ให้มา เทศนา ไผผู้มีบาละมีแก่ก้า จักได้ก้มหน้าเข้าสู่พระนิพพาน จึงอยู่ได้นานจนเฒ่า จนแก่เป็นดั่งนั้นแท้ดีหลีหละฯ

๔. อะติเตกาเล ในกาละนั้น ณั้มมีท้าวพญานาค ท่านได้พากจากสัตว์ เดรัจฉาน กับกายมาเป็นชายน้อยหนุ่ม เนื้อช้อยชุ่มชมนทาน มาหาพะญบาล แก่นให้ กัมกบไหว้ปะณมกร มาวิงวอนขอบวช พะจึงได้สวดให้พญานาคบวช เป็นพะภิกษุสงฆ์ ๓๐๐ ศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด พญานาคจึงเสด็จเข้าสู่ในโบสถ์ จิตช้อยโชติญนดี จิตไม่นี้นช้อย คืดหานางนาคน้อยที่เคยชม กับทั้งนางนักษณม แห่เหล่าอยู่ค้อย ถ้ามีมากหลงหลาย นาคจึงกับกายเป็นพญานาคดั่งเก่า บัดนั้น เล่าเณรน้อยมาเห็น ตกใจเซ็นสะดุ้ง เลื่องจึงถั่งถึงพะญบาลว่า ให้สัตว์เดรัจฉาน เข้ามาบวช

พะจึงลวดได้บัญญัติวินัย บิให้สัตว์เดรัจฉานมาบวช พญานาคลวดได้ กัมกบไหว้วันทา เป่งวาจาตอบถ้อยว่า ช้าน้อยให้ ขอฝากชื่อไว้ในพะศาสนา ไผจักบวชมา ขอให้ชื่อว่า เจ้านาค เรื่องนี้หากมีมาแต่ปางนั้นแท้ดีหลีฯ

๕. ตอนนี้อีกกล่าวตั้งแต่เจ้านาคลงมาเกิดให้ฟังก่อน บัดนี้ข้าจักกล่าวชี้ ตั้งแต่เจ้านาคลงมาเกิด เอากำเนิดมาเกิดเป็นคน สาละวันแสนเอยลำบาก คือว่าเจ้าได้พากมาจากเมืองผี เจ้าได้หนีมาจากเมืองฟ้า เจ้าได้เข้าสู่ท้องบิดา

เสียก่อน แล้วจึงได้ย້อนมาเข้าสู่ท้องมารดาพอถ้วนกำหนดได้เจ็ดวัน เลือดและมันจึงได้แปวณผันซ้ำเออยเป็นก้อน ถ้าแม่กินของฮ้อนก็อนนั้นละลาย เจ้าหายเวียนวายตายเกิด ไปเอาไปเอากำเนิด เกิดใหม่ต่อไป พอได้กำหนดสามสิบวัน จึงเกิดอัศจรรย์ มีหุมีตามีแขนมีขา พอถ้วนกำหนด ปากฎว่าได้เก้าเดือน เจ้าจึงได้เคื่อนออกจากท้อง แม่เจ้าจึงได้ฮ้องให้ ปวดไปทั่วสรรพางกาย บางคนสลบตายไปญามน้อยนี้ แล้วจึงค่อยๆ ฟันต้นขึ้นมา มากินยาลม ดมผิวหมากูด เจ้าจึงปะสูตออกจากครรภ์มารดา พะเวอะอะเลยซ้ำฮ้องให้ หมอตำเญจึงได้เอาน้ำฮ้อนและน้ำฮ้อนมาชำระสิ่งปฏิกุล เป็นบุญนัคนาที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์บริสุทธิ์ไปด้วยอาการสามสิบสอง เจ้าจึงได้เป็นผู้ถูกต้องตามครรลองและคองธรรม ถ้าผู้ใดมีกรรมอากรนั้นปพร้อม แข่ง แขนขาดค้อม บ่ได้บวชในพระพุทธศาสนา แท้ดีหลีเหล่า

๖. เจ้านาคเออยเจ้านาค อันว่าบิดามารดาเจ้านั้นหนา ทนทุกข์ลำบาก ทุกข์ญากฮ้อนนอนอยู่กับกองไฟ อยากกินอันใดก็กินบ่ได้ แสนทุกข์ ไ้ลำบากเหลือใจ แม้นว่าลูกฮ้องให้ แม่ก็อนบ่หลับ แม่ก็จับเอามาฮุ้มมากอด อยู่ตลอดถึงสามสิบวัน จึงได้แปวณผันซ้ำเออยญ่างญ้าย ลงสู่น้ำชำระล้างกาย จึงสบายใจมาแต่หละน้อย ค่อยๆ เว้นาเจ้าต่อไป แม้นว่าลูกเป็นหวัดเป็นไอ แม่ก็แ่เล่นหายา แม้นว่าลูกเจ็บตาแม่ก็แ่เล่นหาหมอ บ่ได้ลเวลาให้เจ้าป่วย เพราะด้วยความฮักความแพง จึงเอามาแญงมาฮุ้มมาจูบมาลูบไล่เจ้าฮ้อนไปมา ถึงเวลาเอาเข้ามาป้อน ถ้าเจ้าฮ้อนแม่ก็อาบน้ำให้ ชำละเหือและสีโค สัตว์ตัวใดแม่ก็บให้เข้ามาไ้ แม่ก็บ่ดปัายไ้อยู่ทุกเวลา แม่ไปไ้แม่ก็คิดหา แม่ไปนแม่ก็คิดฮู้ว่า ปานนี้ลูกญอยากกินตุ้ แม่ก็คิดฮู้ฮู้เนื่องๆ แม้นว่าไฟผู้ใดเอาค้ำมาแลกหมดทั้งเมืองแม่ก็ฮ้อนบ่ได้ แสนจักทุกข์ญากไ้ แม่ก็เลี้ยงเจ้าไ้ฮ้อนใหญ่สูงมา

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าใหญ่มาแล้ว เจ้าญาได้แข่งพ้อแข่งแม่ว่า บ้าหมาฮี้หมา แข่งมารดาว่า บ้าฮ้อฮ้อฮ้อ เฬนว่าไ้เป็นบาปหนักหนา คุณบิดามารดาหาสังเปียบบ่ได้ ญึงเทียบได้แต่แม่น้ำมหาสมุทร บ่มีที่สิ้นสุดซ้ำเออยจักเทือ

จึงพากันเชื่อในพระพุทธศาสนา จึงจักได้นำเจ้ามาบรรพชาเหล่าบวชเพื่อจักไปตรวจน้ำแทนคุณให้บิดามารดา

เจ้านาคเออยเจ้านาค เลี้ยงญากแท้ทุกข์ญากหนักหนา แม้นว่าลูกอยากกินปา แม่ก็ลงไปไล่ซ้ำ ปาอยู่ในน้ำแม่ก็ลงไปงม แม้ว่าอยู่ในตมแม่ก็ลงไปค้น

เลื่องลือไปนั้นแม่ป้าได้ถามหา มีแต่ความปาดะหนา อยากให้เจ้าโตใหญ่ใหญ่ อยากให้เจ้าได้อยู่ดีกินดี

มาบัดนี้ อาณูเจ้าก่อได้ญีลืบชวน เข้าวาปี คำบาสีวินัยก้าวไว้ เจ้าจึงจึกบวชได้ เป็นพระภิกษุสงฆ์ จึงจึกเป็นต๋องคั่นปะเสริฐของผู้บังเกิดเกล้าคือ บิดามารดา

จึงได้ไปแสวงหาเอาผ้ากาสาและบาตร เอาผ้าญ้อมผาดและญ้อมเหลือง คนทั้งเมืองนิยมนิยมชมชอบ นบนอบไหว้สักการะบูชา จึงได้ดำเอามา มีสังฆา จีวร สบง อังสะ ลัดตะคดพ้อม น้อมถึงฮัดอีก จึงเอามาตกแต่งไว้ให้ครบถ้วนพอไตร เพื่อจึกได้นำเอาไปบวช เอาไปสวดกรรมวาจา ตามภาษาบาลีบัญญัติไว้ ท่านให้มิอุปชฌา อาจารย์คู่สวด เจ้าจึงบวชได้เป็นพระภิกษุสงฆ์ เป็นต๋องคั่นปะเสริฐ

จึงได้ชื่อว่า เจ้านั้นเกิดมาพบพระพุทธศาสนา จึงได้ชื่อว่าเจ้านั้น ได้เป็นญาติทางศาของพระพุทธเจ้า ตามต่อเท้าเข้าสู่พระนิพพาน ในอนาคตกาลข้างหน้า ไฉนเหล่า

ต่อไปนี้ จะได้ชี้แจงพระวินัย

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าบวชแล้วให้เจ้าตื่นแต่เช้า ไหว้พระเจ้า คองผ้าภาวนา ถึงเวลาให้เจ้าไปปณิศาบาตร โปดสัตว์ตามกิจวัตรของสงฆ์ ให้เจ้าทรงผ้าสองไหล่ จักขึ้นเหนือล่องใต้ ให้ผ้าห่มไหล่ทั้งสอง ตาเจ้าให้มองบาตร ตาเจ้าญาได้กวาดไป ไก่ พระวินัยเพิ่นให้เดินก้มหน้า เพิ่นว่าไว้บ่ให้เหยียบตัวสัตว์ เจ้าก็บ่ถึงวัดแล้วให้เปิด ผาบาตร บูชาพระพุทธเจ้าเสียก่อน เจ้าจึงย่อนสันตอภายหลัง แล้วให้ว่า ปฏิสังขาโยนิโสภิตะ เจ้าเป็นพะให้เจ้าพิจารณาว่า อาหารนี้เป็นของปฏิกุล กินเพื่อพุงชิวังให้อยู่ได้ บ่ได้กินเพื่อให้อ้วนพีใหญ่สวยงาม กินเพื่อบำบัดทุกข์เวทนาบ่ให้มาได้กินเพื่อบำลຸให้พะชิวังช้อยขึ้น มีกำลังแก้กำบ่าเพี้ยนแกวญอธรรม เจ้าฮ่ำแล้ว จึงสันต่อไป

พระวินัยเพิ่นห้ามสันเนือบางอย่าง เนือที่สันบ่ได้มีอยู่สิบชนิดคือ เนือมนุษย์ เนือช้าง เนือม้า เนือสุนัข เนืองู เนือราชสีห์ เนือหมี เนือเสือโค่ง เนือเสือดาว เนือเสือเหลือง

ให้เจ้าดูวินัยบัญญัติ เจ้าอย่าได้ซัดขึ้นต่อพระวินัย ตั้งแต่เที่ยงแล้วไปสันอาหารบ่ได้ เพิ่นบัญญัติไว้เพื่อบ่ให้เกิดกามคุณ

บุญแสนบุญบ่ท่อบุญปฏิสังขรณ์ ถอนแสนถอนบ่ท่ถอนมานะ ญะแสนญะ
บ่ท่ถอนละกามคุณ บุญแสนบุญบ่ท่อบุญบวชหนา

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าบวชไปแล้ว เจ้าญาได้เส้นซู้ผู้นำสาว เจ้าญาได้จา
สามหาว อวดอุตริมนุสสธรรม มันเป็นกรรมอันใหญ่ เจ้าญาได้ว่าเจ้าได้ถึงโสดา
เจ้าญาได้จว่า ได้เป็นอรหันตา องค์วิเศษ นี้แหละเป็นต้นเหตุอวดอุตริมนุสสธรรม
กรรมหนักหนาคือปาราชิก บาปจักจักคือ ปาจิตติย์ บาปแท้ดีหลีคือ สังฆาภิเสก
เป็นต้นเหตุลงสู่อบาย

เจ้าอย่าได้ซ้อขายเหมือนดั่งพ่อค้า เจ้าอย่าได้อยู่ล้าให้สวดมนต์ภาวนา
แผ่เมตตาไปให้แก่สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ด้านกว้างให้ถึงอนันตจักรวาล ด้านสูงให้ถึง
พรหมโลก ด้านต่ำให้ถึงอเวจี มีบาลีก้าวไว้ ถ้าเจ้าอยู่บ่ได้ให้เจ้าลาสิกขา เจ้าอย่า
ได้ทำหุนาตามืด เจ้าอย่าได้คิดมีลูกมีเมีย ลาสิกขาเสียมีเมียจึงได้ พระแก่นไ้
หากเทศนา อุปมาจะมีสุทินไปสิ้นเมียเก่า พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติวินัย โผเสพเมถุน
เป็นปาราชิก ไผเต็นหยูกหยิกเป็นปาจิตติย์ ไผยีนตึกตอกกายหญิงเป็นสังฆาภิเสก
เป็นต้นเหตุลงอเวจี

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าบวชไปแล้ว เจ้าเห็นเงินตึกเจ้าอย่าได้จับใส่ซอง
เจ้าเห็นทองตึกอย่าได้จับใส่บาตร เพิ่มห้ามเด็ดขาดผิดพระวินัย องค์ได้จับเป็น
ปาจิตติย์ ให้เว้นหนีไปไกล เจ้าอย่าได้โลใจเป็นของเกิดโทษ อาบัตินั้นโสดบาปแท้
หนักหนา พระพุทธเจ้าจึงเทศนาว่า หากของตึกอยู่ในวัดให้เก็บไว้ให้แก่เจ้าของ
เจ้าจึงได้ชื่อว่า เป็นพระผู้ประเสริฐแท้ดีหลี

เจ้านาคเออยเจ้านาค หากว่ามันญากแท้ ขอให้เจ้ามีใจอด ตามสิกขาบัท
อดเอาทุกสิ่ง อดล้าญิงเลื้อหลาย นอนหลับเจ้าอย่าได้ตื่นสาย มันบ่ถูกคองของ
พระพุทธเจ้า ให้นอนหลับตื่นช้า เอาฝ้ามากอง ให้เจ้าติดตอมองดูหาเหตุ เพราะ
เจ้าละเพศจากถุกุสธไปปฏิบัติเป็นพระภิกษุสงฆ์ ทรงสิกขาสองร้อยยี่สิบเจ็ด
สิ่งบ่ควรเอ็ดเจ้าอย่าวได้นำมากำ สิ่งบ่ควรทำเจ้าอย่าได้นำมาก่อ ให้เจ้าตั้งใจ
ต่อตามข้อสิกขา

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าบวชไปแล้วให้เจ้าตั้งอยู่ในองค์ศีล ให้เจ้าหากิน
ตามพระวินัย เพิ่นบ่มีมนต์เจ้าอย่าได้ไป เพิ่นบ่อาลัยเจ้าอย่าได้เทศน์ มันผิดเพศ

ของพรหมจรรย์ เวลารับขันจากผู้ญิงให้เจ้าใช้ผ้า เพ็นว่าไว้เพือบให้ญินดี เงินและทองของเป็นดินเหตุ เป็นกิเลสลงสู่อบาย จึงบให้พะซื้อขาย ถ้ามีเงินหลายใจ จักมาฆ่า ให้มีแต่ผ้าห่อหุ้มร่างกาย ถ้าเห็นคนตายเจ้าอย่าได้ย้าน เจ้าอย่าได้ค้ำนหมั่นสวดพระธรรมให้เจ้ากำเหมือนแม่ลูกอ่อน เจ้าอย่าได้น้อ ได้เด่นได้ล้ำ เจ้าอย่าได้ทำเพงบรรเลงให้อื้อง มันบ่ถูกต้องตามคองวินัย

เจ้านาคเออยเจ้านาค เจ้าบวชไปแล้ว เจ้าอย่าได้เล่นเบี้ยเล่นไพ่ หม่าแก่วแหลไฮไล เจ้าอย่าได้ทำใจโมโหโโสเกิดก๊อง ถ้าทำบ่ถูกต้องตามคองวินัย อุบมัยเหมือนบิบไฟฟ้า เจ้าบิบบ่แมนมันบ่ ออกแสง เจ้าบิบบ่แสงแสงมันบ่แจ้ ถ้าเจ้าแต่งถูกต้องตามคองวินัย บุญจักไหลออกมาสมเหตุ เจ้าขึ้นเทศน์จักได้เงินเหลือหลาย บ่ถ้าซื้อขายจักได้เงินเหลือล้น เจ้าจักได้พันโอะมะสงสาร จักได้เถิงนิระพานเป็นที่แล้ว พะญอดแก้วหากเทศนาบุญบรรพชาหาสังเปียบบได้ เป็นบันไดขึ้นสู่เมืองแก้วภู่นิระพาน ก่อมีโดยปะการดังกล่าวมานี้แท้ดีหลี สีชัยญันตุมังคัง สีชัยญะมังคะลัง ดังนี้แต่ก่อข้าเทอญฯ

ให้พร

ที่มายูกา สัตตาโหนดุ สุขิตาโหนดุ โสติถิลาภะ โคคะสัมปะทา มหายะสะโหนดุ ปญจะวิสติ ภาวะะวะตติงสะ กัมมะกะละนะ สันนะวุตติ โรคาโส ราชูปัตวา สังคาตายะ อชฌัตติกา พะหิรันตะรายะ นิพพานายะ อาณสุขัง ะวันทันตุดเต มหาชัยญะมังคะลัง

คำกล่าวนำนาคลาบิตามารดา และญาติไปบวช

ข้าพเจ้า ขอรกราบลาพ่อ แม่ พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ ปู่ ญา อีตา อีนาย ลุง ป้า น้ำ อาร์ ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อไปบวชในบวรพุทธศาสนา

ด้วยกายกรรม ๓ วชิกรรม ๔ มโนกรรม ๓ กรรมอันใดที่ข้าพเจ้าได้ล่วงเกิน ต่อหน้าก็ดี ลับหลังก่อดี ได้เจตนาก่อดี บ่ได้เจตนาก่อดี

ขอเื่อพ่อแม่ พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ ปู่ญา อีตา อีนาย ลุง ป้า น้ำ อาร์ ญาติสนิทมิตรสหาย จงอโหสิกรรมให้แก่ข้าพเจ้า ด้วยเทอญ

ความทุกข์วัยน้องแอ (หลานน้อย)

ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วกล่าวความทุกข์ ดังต่อไปนี้

ส ส มื่อนี้ก่อนว่าเป็นวันดี เป็นวันติดตืออะมุตตะโขก ปะสิทธิณญก
 พ้อมฝูงหมูลักชะณา สาคะคูลาลูกฮักแก้วแม่ อัดสะนัยวันนีก่อนว่าเป็นวันดี
 สีมือนี้ก่อนเป็นวันขึ้นเป็นวันลูกพินหันหาจัดจาดจาดจากแก้คูลาว เมื่อเจ้ามาถือพา
 ต่อแม่เจ้า แม่เจ้าจึงท้องแก่ได้เก้าเดือน แม่เจ้าจึงสะเทือนแลปวดท้อง ฝูงพี่น้อง
 จึงขึ้นมาหา ฝูงลุงตาจึงขึ้นมาช่วยค้ำ แม่เจ้าเข้าปวดท้องอยู่อนชอน นอนนอน
 แล้วลูกนั้น เหมือนดังใจจะหลุด แม่เจ้าจึง ปะสูติเอาะมา แม่ผู้ญิง เจ้าจึงตกหงาย
 แม่ผู้ชายเจ้าจึงตกคว่ำ แม่เจ้าเข้าเป็นบ้า อยู่ยงวงเหงามามัวเป็นมุดมึง พ่อเจ้าจึงไป
 หาไม้มาตัดสายแห่มแม่สายปือ มือถือเอาน้ำมาลูบล้างแล้วจึงไปเอาไม้แผ่น
 กว้าง มานอนอยู่ข้างฟิงไฟ ไฟลามลูกหนวยอละทวย แม่เจ้าพอยด้าฟัว
 อ่อนน้อยเจ้าอย่าอ่อนหลายวันคิน ลุงตาจึงมาช่วยค้ำ จึงเอาเจ้าไปนอนอยู่
 อกุสยฝาย แล้วจึงญ้ายเอาเจ้าไปนอนอยู่สายนใหม่ จิตใจแม่เจ้าญิงป้ออดอันนี้
 หากแม่นำมาชะตาดเชื้อบิดาพ่อเจ้าแล้ว อันนี้แม่นำมาชะตาดเชื้อมารดาแม่เจ้าแล้ว
 นมแม่หัวให้เจ้าค้อยตีนผ้าทั้งผืนแม่เจ้าห่มไว้ ถูกชักใช้เอาเจ็กตีนกินนมแม่เจ้าเนอ
 แม่เจ้าญิงสวมปกเปิด แม่เจ้ากำเนิดมากวน แม่ค้อยด้าฝูงแม่หาแลวงศา ฝูงลุงอา
 แลปู่ญาก่อจ้งพ้อมกันมาชื้อย มาฮับเอาขวัญเจ้าอ่อนน้อยว่ามาญะอ ขวัญเอย หอง
 กินมิชุอย่าง เคื่องกินมิชุนัน มีทั้งหัวมันแลหัวเผือก มุกมองเมือกใส่เต็มพา มีทั้ง
 แมงดาและไก่โถกโกลงโตกเต็มพา มีทั้งปูป้างใส่ถ้วย ก้วยอ้อยอ่อนกินหวาน น้ำตาล

ใส่ขันเข้าไว้พาลูกเจ้าจะปุดา แม่เจ้าจึงป้อนเจ้าทั้งเอาอาบนํ้าและสืไคสึนวยลูก จึงอุ้มผูกผ้าไปหัดเอาขวัญว่า มาญเอขวัญเอย ขวัญอ่อนน้อยไปอยู่ป่าไม้ดงหนาม ไปอยู่ป่าคากางเหล้า ก่อแฮอมาหมื่อนี่วันนี้ ขวัญอ่อนน้อยไปอยู่นำเตาในหนองก่อ แฮอมาหมื่อนี่วันนี้ แม่เจ้ายังคองป้อนเข้า ป้อนเข้าแล้วให้เจ้านอนอยู่ นอนกางคิน เจ้าญาได้มีนํ้า นอนกางค้ำเจ้าญาได้มีเหนื่อ

แม่เจ้าไปไฮ้จ้อเอาไปมาหาเจ้าแล้ว แม่เจ้าไปนาจ้อเอาปามาต้อนเจ้าแล้ว แม่เจ้ามาฮอดแล้วแฮอเจ้าตื่นกินนมแม่เจ้านื้อ แม่เจ้ายังคองสุมทุกค้ำเข้า แม่เจ้าจึงใส่ชื่อไว้ว่า เจ้าอ่อนน้อยค้ำหล้าเพียงสื พันปี เจ้าญาได้ไปอื่น หมิ่นฟ้า เจ้าญาได้ไปไก ก่อนเจ้าไปก่ออย่าได้ค้ำไปมั่วเจ้าก่ออย่าได้ค้ำ แฮอเจ้าไปนำแต่ ท่ามาเฮือน ไปแต่สวนแลหน้ามาบ้าน เจ้าชี้ค้ำนแฮอเจ้านอนอยู่แต่ในเฮือน เจ้าจึง ได้หลายเดือนขบขบง้างแล้ว เจ้าจึงออกกว้างสองทวาร สมภารเพิ่นแก่ก้า ญามภัย มีทั้งหลายเขาก่ออ่วยหน้าหนี เมื่อคอยกอยใจหนีบ่อเชื้อ ผุ่งสาเพื่อนแลวงศาลุง ป้า นาย และพอมแม่ เดี่ยวเจ้าแก่คิงบาง คิงเขางามซ้อยซ้อย หน้ากมเกี้ยง เหมือนดั่งทองทั้งแท่ง ผุ่งพี่น้องคิดคั้นแต่งพาขวัญให้ห่วยลวยสมหน้า คิดดั่งแบบ ฟ้างลงมา มีทั้งไก่แม่กาสูงเพียงตา ผุ่งลักขณาควรทั้งสองแม่ลูกเจ้าจงเข้ามาอยู่เหนื่อ คิง ว่ามาญเอเพื่อเออยพ้อมกันมาให้หมัด จดกันมาให้ถ้วน ทั้งสามสิบสองขวัญให้ มาฮาวขวัญไปหลัง ขวัญคิงดั่งตักต่อ ขวัญซ้อมือสืคาง ขวัญหาแหนและสองนิ้ว ขวัญคิ้วและหางตา มากินยาและเหล้า มาเป็นเจ้าเป็นใหญ่กว่าเพื่อนทั้งหลาย หมายมาล้างปาละมีสืบโลกญาได้ทุกโคกคั้งคั้น สมคู่คั้นคาคไ้ไปลุ่มฟ้า สาธุการ

บุญสมภารอย่าน้อย ให้เจ้า ได้หาฮ้อยขบพันพะวัสสา จึงขึ้นบาทคาถาว่า สืชัยญ์ณตุ ภาวังค์ สืชัยญะมังคะลัง ดังนั้นแต่ก่อข้าเทอญ

ความสุขวัยญาติผู้ตาย (สุขวัยผีตาย)

๑. * สักเค กาเม จะลูเป คิลิสิชะละตะเตจันตะ
 ลิกเช วินาเม ทีเป ลัดเถ จะคาเม ตะสุวะนะ
 คะหะ เน เคะหวัดถุมหิเขตเต ฎุมมาจายันตุ
 เทวา ชะละละละ วิสะเม ยักชะ คันทัพ
 พะนาคา ติดถันตา สันติเกยัง มุนิวะละ
 วะจะนัง สาละโวเม สุนันตุฯ

๒. * นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ
 นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ
 นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะละหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ

๓. * สี่ สี่ มื่อนี้ก่อว่าเป็นวันดี เป็นวันดีดี อะมุตตะโขก ปะสิทธิโณก
 พ้อมฝูงหมู่ ลักชะณา ฝูงข้าทั้งหลาย ทั้งหญิงชายและเดี๋ยแก่ พ่อแม่พ้อมฝูงหมู่
 ลุงตา จิงพ้อมกันมาขนขวายหาบุปผา ญิงมาลาดวงดอกไม้ ได้แล้วแลนำมา
 มีทั้งเทียนรูปใต้ของบูชา มีทั้งเข้าเชียบและเข้าต้ม หัวเผือกแลหัวมัน สัพพะสันมี
 ทุกสิ่งมากหลายอัน มีทั้งเผือกหัวขัน มีทั้งมันหัวข้วย เข้าต้มก้วยและจ่ายเต็มพา
 มีทั้งสุราเหล้า ถวยพรในจอก นอกนั้นแม่นของลุงตาและพี่น้อง มีทั้งปู้แลญา มีทั้ง
 ตาแลนาย มาพ้อมกันนั่งเป็นวง ใจปะสงพ้อมมาสู่ขวัญเจ้า

ขอเฮ้อเจ้า มีอาณุมั่นญินญาวเป็นเขตฮ้อยปะเทศ เกงขามย่านทั่วแดน
 อันหนึ่งเจ้ามีฤทธิ์เดชก้า แข็งข่มคัตตูในชมพู่อ่อนโยนขามย่าน ขอเฮ้อเจ้ามีบุญสม
 ภารกว้างบालะมีลำญิง ทุกไฟฟ้า ญอญ้องญอดคุณ ขอเฮ้อบุญอยู่เง้งดังจันโท
 สิบห้าค่ำไสเง้งดังพะจัน

อันหนึ่งนั้น (พ่อ, แม่, ผัว, เมีย, ลูก ๆ) เจ้าตายไปหนีจากความทุกข์เจ้าก่อหากญมมีตายเป็นผีไปในป่าช้า จักกัมหนิไปเสียแต่คนเดียว เจ้าบมีเหลือวหลังบั้งข้อย เอื้อข้อยอยู่กับผู้น้อยเสียแต่คนเดียว อันเหื่อนมาแว้วไปด้านเตอบได้เห็นขาแจ้วไปด้านเหนือบได้เห็นแข้งอีกแหละน้อ จิมมีแต่ลูกและเต้า พี่และน้องฮอมกันอยู่ชอนลอน คือปากาตอมตองห่อเข้า จีไปฮ้องหาเจ้ากะเลอ ก่อบมีอีกแหละน้อ (พ่อ, แม่ ๆ) โตเอี้ย

ตายเป็นผีไปในป่าช้า จักกัมหนิเข้าสู่กองฟอน ความอาวรณ์ก่อหากญมมีพี่แลน้องก่อได้ข้ามจ่มหา ตายไปแล้วไฟผู้ใดทำดีจึงได้ขึ้นฟ้า ไฟผู้ใดทำชั่วซ้ำจึงได้ลงอเวจี

อันที่จิตติดติดตามไป ก่อมีแต่ศีลและบุญน้อ สงสารเอยคือกันทั้งโลก ทุกข์โศกโหม้ หายาแก้ก่อบมี เจ้าก่อบมี แต่ตกใจกัวย้านสั้น ใจสะบั้นหล่าหลงจิตคิดทำอันใดก่อบถูกบ่ต้อง พี่แลน้องจึงได้มาเยี่ยมมหา ผุ่งลูงตาจึงมาช้อยคำเพิ่นจึงมาเสียกเอาขวัญเจ้า เอื้อมาเข้าอยู่คิง

ว่ามาญะขวัญเอี้ย ขวัญเจ้าอยู่ตะวันตกและตะวันออก ขอกได้และหนเหนือ เอื้อมาเข้าสู่คิง

ว่ามาญะขวัญเอื้อ ขวัญหัวเจ้าไปอยู่บนเขาและบนดอย ไปอยู่กับค่างชะนี อีโหวด ก่อเอื้อมาเมื่อวันนี้

มาฮอดกางไฮ้ เจ้าญาได้ขึ้นป่าคา มาฮอดเจ้าญาได้ขึ้นป่าเข้า มาฮอดเค้าไม้ เจ้าญาได้ทอดหัวนอน

เจ้าญาได้ต้องคั่นไฮ้เจ็บขา เจ้าญาได้ต้องคั่นนาเจ็บแข้ง มาบได้ก่เอื้อแย่งแย้ ตามทางมาเนอขวัญเอี้ย

สามสิบสองขวัญฝ่ายหน้า ห้าฮ้อยขวัญฝ่ายหลัง ขวัญคิงดังคิ้วต่อขวัญข้อสี่ตามว่ามาญะขวัญเอี้ย มานำชอกเส้นคนถางมานำทางเส้นคนไต่

มากินเข้าผี เอื้อเจ้าจ้วงคอกฮาก เคี้ยวหมากผี เอื้อเจ้าจ้วงคอกคาย เอื้อเจ้าคินมาตายท้องเป่า

มาญะขวัญเอี้ย มากินเข้ากับพ่อกับแม่ กับปู่ ตา กับนายญาได้ว่าเปือกินเข้ากับพ่อกับแม่ได้ว่าเหลือ มานอนเสื่อ ไสญสาหลับแข็ง

เอื้อหน้าเจ้าแดงดังหงอนไก่ เอื้อหน้าเจ้าใหม่เหมือนดังพุทสวนตาล เอื้อหน้าเจ้าบานเหมือนดอกจางเดือนสาม แดงงามบ่ฮู้เศร้า

ขอแฮ้อเจ้าอยู่ม้นดั่งพะเจ้า อยู่เต้าดั่งพระศรีเจ้าเอี้ย
 ขอแฮ้อเจ้ามาอยู่เขาไกรลาส อยู่พระธาตุดั่งพระศรี พระโพธิ์ท่อนขอขวัญ
 เจ้าเอี้ย ขอแฮ้อเจ้าอยู่ดีเท่าเต้า ตามต่อเท่าได้หาฮ้อยพะวัสสา
 จั่งขึ้นบาทคาถาว่า ศรีชัยญันตุมังคัง ศรีชัยญะมังคะลัง ดั่งนั้นแต่ก่อข้า
 เทอญ

ความสุขขวัญเข้า (ข้าวเปลือก)

ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วเริ่ม ดังนี้

โอม พะตัพพังละเมศวร กุจักมาแฮ็ดมาฮ้อย บ่อนฮวงเข้ากอนหัวปี
 ถึงฤดูเดือนหิก ฝนตกลงมาที่หาดกุ๊กได้แต่งคาคและแบ่งไถ ข้าวพอยใจ
 พันเชือก เลือกได้วันดี วันติดถิอะมุตตะไซค ปะลิตธิญกพ้อมฝูงหมุ่ลักขณา ฝูงข้า
 จักไปอัดน้ำและตันฝาย อยู่สบายบ่อฮ้อย ต้อนย่อนของใส่หาบและเมื่อเฮือน

พอถึงฤดูเดือนสิบสอง เข้าคั่งสุกเต็มท่งบอละบวนแล้ว จั่งพากันไปเกี่ยว
 เข้าเหี่ยวแล้วจักเอาโตบมาใส่ กองใส่ลานเป็นกุ่ม เพียงเขาสุเมรุมาศ จั่งเอา
 คันไถแก้วมาพาด เอาควายมาเหยียหย่าย่ายี ผงธุลีแหลกแล้ว จั่งเอาฮ้อนคิแก้ว
 มาเกาะเกี่ยวเสียเพื่อง เอาทวารหนามแก้ว มากวาดโพ่นและเพื่องออก จั่งเอาญ
 ปอยเข้ามากวาด ลาดเป็นกองนงกันเป็นกุ่ม เหมือนดั่งหาดทรายพวง เหมือนดั่ง
 น้ำนองแส ไหลมาล้นฝั่ง สะพั่งให้วันทา

มีพญาผู้หนึ่ง ลูกจากเมืองหมามคำทอง ว่ามาสะหญอง เท็งกุ่มเข้า

จั่งเอาพาขวัญมาตั้ง ไว้ชวยลวยช่อหน้า เพ็นจั่งมาเฮียกขวัญเจ้า ว่ามา
 ญะอขวัญเข้าเอี้ย

ขวัญเข้าเหนียว ก่อให้ไหลมาลีล้าลี้ล้า ขวัญเข้าจ้าว ก่อให้ไหลมาลีลัน
 ลีลัน มาโหมกันที่นาป่าไผ่ มาโหมกันที่ไผ่สูง

ว่ามาญะอขวัญเข้าเอี้ย ขวัญเข้าดำดีอยู่ด่านซ้าย เข้าดอกด้ายอยู่เวียงจันทน์
 ก่อแฮ้อมามือนี้วันนี้ เข้าแฮ้อมามือนี้วันนี้

มาญะอขวัญเข้าเอี้ย อยู่ไผ่หนูจีจา อยู่นาหนูจีจา อยู่เนาะหนูจีกิน
 อยู่ดินดินจีท่วม

มาญะอชวัญเข้าเฝ้า มาอยู่หน้าปะแบ็น มาอยู่แน่นปะเจีย มาอยู่เือน
 หนัวแฝงมุงหนา มาอยู่เือนหนัวคามุงถึ เสาเือนพอข้างลากฟากเือนพอ
 ข้างเขิน เขินเือนพอข้างแกหลังใหญ่แท้ ญังมาดสะโกนอยู่ดีท้อ ขวัญเข้าเฝ้า

แม้ว่าเขาตักไปดำ ก่อญาได้หัก เขาสลักสะลันใส่ตังญาได้ฟิง ปิวหนี
 เขาต่อยชก ญาได้ตกใจคะมะ เขาต่อยสะ ญาได้ตกใจกลัว ผู้สาวหัวญาได้สะท้อน
 จักเอื้อไทบ้านเตอ ก่อเอื้อเหลือ จักเอื้อไทบ้านเหนือญาได้เสี้ยง เลี้ยงพี่น้องญา
 ได้บกบาง จักเมื่อแลงญาได้บักเล่า จักเมื่อเข้าญาได้บักเจีย

ถ้าผู้ใดกินเขาลานนี้ ขอเอื้อมีอาญ่มั่นญินญาวญาน้อย ได้ฮ้อยขบ
 พันพะวัสสา

จึงขึ้นบาทคาถาว่า “มะ อะอุ อุอะมะ กิงกระณัง อะหังปิเต ขิปปังปาธา
 อุทัง อุโท อุติ สัตถ์ญันตุ ภาวัง สัตถ์ญะมังคะลัง ดังนี้แต่ก่อกำ เทอญ

ลักษณะของความฟ่ายเหล้า

ความฟ่ายเหล้า เป็นส่วนหนึ่งของความสู่ขวัญต่าง ๆ ลักษณะเป็นคำ
 ให้พรแก่ผู้เข้ารับการสู่ขวัญ ซึ่งหมอขวัญจะกล่าวต่อท้ายความสู่ขวัญ โดยใช้
 กรวย (ชวย) ใตบองที่วางอยู่ในพาขวัญจุ่มลงไปในแก้วเหล้า แล้วพรหมเหล้าหรือ
 สะบัดเหล้าให้ถูกตัวผู้เข้ารับการสู่ขวัญ

เหตุผลที่ต้องใช้เหล้า ตามคติของไทยพวน บ้านหาดเลี้ยว ถือกันว่าเหล้า
 เป็นน้ำกลั่นที่บริสุทธิ์ สะอาด และซื้อสัตย์อย่างสม่าเสมอต่อผู้ที่ดื่มเข้าไป คือจะ
 ต้องมีอาการมีนเมา ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ดี เป็นไพร่ เป็นบุคคลชั้นสูง ชั้นต่ำ
 เป็นเพศชายหรือเพศหญิง จึงนิยมใช้เหล้าประกอบพิธีในการสู่ขวัญ

มีข้อยกเว้นสามประการที่ไม่ต้องฟ่ายเหล้าคือ

๑. การสู่ขวัญ (บายศรี) พระภิกษุ สามเณร ในเทศกาลสงกรานต์ เพราะ
 เป็นผู้ทรงศีล จึงไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเหล้า

๒. การสู่ขวัญ (ทำขวัญ) นาค ก็ไม่ต้องมีพิธีฟ่ายเหล้า เพราะนาคคือ ผู้ที่
 จะเป็นผู้เข้าไปบวชเป็นพระภิกษุหรือเป็นสามเณร

๓. การสู่ขวัญผู้เฒ่า (คนแก่) ก็ไม่ต้องมีพิธีฟ่ายเหล้า เพราะผู้เฒ่าจะเป็น
 ผู้กล่าวคำให้พรแก่ผู้ไปสู่ขวัญ

ความฟ่ายเหล้า

* ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วเริ่มต้น ดังนี้

สี สี พระพร ไกสรหอมฮ่วงเฮ้า หอมท้วเท้าแม่ธรณี สีมือนีก่อว่าเป็นวันดี
 สีมือนีก่อว่าเป็นวันฮั้น ฮั้นดังภูสูง ก่อว่าฮั้นมือนีวันนี้ ฮั้นสิ่งไมท้อท่ามุลมา ฮั้นดัง
 นางสีดานั่งแท่น แญงแว่นแลแญงเงา โสมสะเหลาปู้เศร้า เหล้าแบ่งนี้จีเฮ้อเจ้า
 เอือนเพิ่นฟาย เพิ่นกอบฟาย ข้อยจักเอาชวยเงินชวยคำฟุ่มฟาด น้ำเหล้า
 หยาดไหลตัก ตักใส่ดินเฮ้อพระเมขลามาช้อยค้ำ ตักใส่น้ำให้พญาคุทพญานาค
 มาชอยจวม ข้อยจักฟายไปก้าตะวันตกและตะวันออก ขอให้เจ้าได้เงินเปาะแล
 ขาวสี ข้อยจักฟายไปก้าหรีดและด่านด้าว ทุกเทศท้าว เทพา อันยายญยังอยู่ ทุกหมู่
 ไม่ไพรพนอม จอมเขาและนิโครธ จงฟายไผดและปราณี

เจ้าเทียวทางโก เฮ้อได้ขี้ม้าแสดงเทียวทางแดด เฮ้อได้ขี้ม้าพร ไชญะ
 นอนนิตะเน่ง สุขเปื่องเป่ง สุขสบายบาน เฮ้อเจ้าอยู่ได้สุขสำราญเท่าเฒ่า

ตราบต่อเท้าได้ฮ้ายฮ้อยพระวิสสา จึ่งขึ้นบาทคาถาว่า ศรีชัยตุภังค์
 ศรีชัยญะ มังคะลัง ดังนี้แต่ก้อข้า เทอญ

พาวัวญ

พาวัวญ หมายถึง ถาดที่ใส่เครื่องประกอบพิธีในการสู่ขวัญต่าง ๆ
 เป็นถาดรูปทรงกลมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕๐ เซนติเมตร จำนวน ๒ ถาด
 หรือ ๒ พาวัว (พาวัว = ถาด) แต่ละพาวัวจะมีสิ่งของต่าง ๆ เหมือนกัน ดังนี้

๑. ข้าวเกรียบ (เข้าเขียน) ปิ้งแล้ว
(ชนิดหวานหรือเค็มก็ได้)	จำนวน ๒ แผ่น
๒. ข้าวต้มมัดไส้กล้วย	จำนวน ๔ กลีบ
๓. กล้วยน้ำว้าสุก	จำนวน ๔ ผล
๔. เผือกต้มหรือมันต้ม	จำนวน ๔ ชิ้น
๕. ขนมหวาน	จำนวน ๒ ถ้วย
๖. ไข่ไก่ต้ม	จำนวน ๑ ฟอง
หรือไก่ต้ม	จำนวน ๑ ตัว
๗. กรวยใบตองกล้วย (ชวย)
แต่ละชวยใส่รูป ๓ ดอก และดอกไม้ขาว	จำนวน ๒ ชวย
๘. เหล้าขวดกลม พร้อมแก้วเปล่า	จำนวน ๑ ขวน
๙. ดินชัน (รองขัน)
พร้อมใส่ข้าวสาร พาละ ๑ กำมือ	จำนวน (พาละ) ๑ ดิน
๑๐. กรณีที่มีการผูกข้อมือหลังสู่ขวัญ ต้องเตรียมด้ายไว้ผูกข้อมือด้วย	
๑๑. เทียน	จำนวน ๑ เล่ม

สรุปสาระสำคัญของความสู่ขวัญของไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว

๑. ความสู่ขวัญนาค

กล่าวถึงความสำคัญของการบวช ตำนานเล่าขานของการใช้ชื่อว่า บวชนาค การเกิดเป็นเพศชาย และการเอาใจใส่เลี้ยงดูของพ่อแม่ก่อนที่อายุจะครบบวช การสอนนาคให้รู้จักบุญคุณของพ่อแม่ การสอนให้รู้จักวินัยของพระเณรที่จะต้องปฏิบัติเมื่อได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว

นอกจากนี้ ก็เป็นการกล่าวคำอวยพรให้แก่ นาค และกล่าววณานาค เพื่อลาพ่อแม่ ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อจะเข้าไปบวช

๒. ความสู่ขวัญน้องแอ (หลานน้อย)

ตามประเพณีของไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว เมื่อเด็ก (น้องแอหรือหลานน้อย) ได้ถือกำเนิดมาครบหนึ่งเดือนแล้ว ทางพ่อแม่จะจัดให้มีพิธีสู่ขวัญน้องแอหรือสู่ขวัญหลานน้อย

ความสวัญหลานน้อย จะกล่าวถึงการถือกำเนิดของลูกน้อย ที่มารดา ผู้ให้กำเนิดจะมีความทุกข์ทรมานจากการคลอด กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องและกิจกรรม การคลอดลูก

เมื่อถึงวันสวัญจะมีญาติผู้ใหญ่และญาติที่ใกล้ชิดมาร่วมรับขวัญ หลานน้อย ให้มาร่วมรับขวัญหลานน้อย ให้มาอยู่กับเนื้อกับตัว กล่าวถึงความรัก ของแม่ที่มีต่อลูก อัญเชิญขวัญที่อยู่ในที่ต่าง ๆ มาอยู่กับลูก มาปกป้องรักษาลูกให้ มีความสุขความเจริญในชีวิตต่อไป

ในช่วงท้ายของการสวัญน้องแอหรือสวัญหลานน้อย หมอขวัญจะ ให้พรและผูกข้อมือให้หลานน้อย ญาติผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดก็จะมอบเงินลงขัน พร้อม กับอวยพรให้หลานน้อยมีความสุขและมีอายุยืนยาว

๓. ความสวัญญาติผู้ตาย

ตามประเพณีของไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว จะมีการสวัญญาติที่ใกล้ชิด ผู้ตาย หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ตาย โดยกระทำในวันทำบุญเจ็ดวัน หลังเสร็จ พิธีสงฆ์ แล้ว

ไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวมีความเชื่อว่าการตายเป็นการจากไปอย่าง ไม่มีวันกลับ เช่นเดียวกับความเชื่อของคนทั่วไป

ความสวัญญาติผู้ตายจึงมีการพรรณนาถึงความอาลัย อารมณ์ของ ญาติที่มีต่อผู้ตาย ที่ต้องถูกทอดทิ้งให้อยู่กับลูกหลานโดยลำพัง มีการกล่าวถึง ผู้ตายที่ต้องจากไปโดยโดดเดี่ยวเดียวดาย และกล่าวว่าความตาย เป็นสัจธรรม ของคนทั้งโลก ใครก็หนีไม่พ้น ถ้าผู้ตายทำกรรมดีไว้ ก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ถ้าทำ กรรมชั่วก็จะลงนรก

ญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะโศกเศร้าเสียใจ จึงพากันเยี่ยมเยียนครอบครัว ผู้ตาย ซึ่งกำลังเสียขวัญหรือขวัญออกจากร่าง หมอสวัญจะกล่าวเชิญให้ขวัญ ที่ไปอยู่ในที่ต่าง ๆ กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวต่อไปตามปกติ

ในตอนท้ายของการสวัญก็จะมีการอวยพรให้ญาติผู้ตายมีชีวิตอยู่ ด้วยความสุขกายสบายใจต่อไป

๔. ความสู่ขวัญเข้า (ข้าวเปลือก)

ไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวรุ่นเก่า เชื่อกันว่าข้าวเปลือกหรือแม่โพสพ มีขวัญอยู่ประจำ ดังนั้น เมื่อฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวสิ้นสุดลง มีการรวบรวมข้าวเปลือกไว้ในลานหรือเก็บเข้ายุ้งฉางแล้ว ก็จะมีการทำพิธีสู่ขวัญข้าวต่อไป

ความรู้สู่ขวัญข้าวจะกล่าวถึงการเริ่มต้นทำนาจนถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าว มีการเชิญขวัญข้าวชนิดต่าง ๆ ให้เข้ามาอยู่กับข้าวเปลือกในยุ้งในฉาง เพื่อเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวมีกินมีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์และเพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีการอวยพรให้ผู้ทากินข้าวจากลานนี้หรือยุ้งนี้จึงมีความสุข ความเจริญต่อไป

๕. ความฟายเหล่า

เป็นส่วนหนึ่งของความสู่ขวัญ ถือว่าเป็นคำอวยพรต่อท้ายความสู่ขวัญต่าง ๆ โดยจะใช้กรวย (ชวย) ที่ทำจากใบตองจุ่มเหล้า สะบัดให้น้ำเหล้าไปถูกตัวผู้เข้ารับการสู่ขวัญ พร้อม ๆ กับการกล่าวความฟายเหล่า มีข้อความให้มีความสุข ความเจริญ

มีข้อยกเว้นบางกรณีที่ไม่มีการกล่าวหรือทำพิธีฟายเหล่าคือการสู่ขวัญนา การสู่ขวัญหรือทำพิธีฟายเหล่าคือการสู่ขวัญนา การสู่ขวัญพระสงฆ์สามเณร เพราะเป็นผู้จะเข้าไปถือศีลหรือเป็นผู้มีศีลแล้ว จึงไม่ควรให้เหล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยว อีกกรณีหนึ่งคือ การสู่ขวัญผู้เฒ่าในวันสังขารผู้เฒ่า (สงกรานต์คนแก่) จะไม่มีพิธีฟายเหล่า เพราะกรณีนี้คนแก่ที่รับการสู่ขวัญจะเป็นผู้ให้พรไปสู่ขวัญเอง ส่วนการสู่ขวัญที่มีการฟายเหล่า เจ้าภาพจะต้องเอาเงินใส่ไปในกรวยตามแต่สมควร เพื่อให้เป็นรางวัลแก่หมอขวัญหรือผู้ทำพิธี

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลประเพณีสู่ขวัญของไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว

๑. นายม้วน กองนิล พิธีกรและหมอทำขวัญ หมู่ ๒ ตำบลหาดเสี้ยว
๒. นายรัง ขาวดี พิธีกรและหมอทำขวัญ หมู่ ๑ ตำบลหาดเสี้ยว
๓. นายทิม แก้วเกต พิธีกรและหมอทำขวัญ หมู่ ๓ ตำบลหาดเสี้ยว
๔. นายปริญญา – นางพรพรรณ ธาริยะ บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลหาดเสี้ยว
ที่เอื้อเพื่ออุปถัมภ์ประกอบความสู่ขวัญหลานน้อย